

Republika Slovenija
DRŽAVNI SVET
Alojz Kovšca, predsednik
Šubičeva 4

1000 LJUBLJANA

Številka: 002-2/2020/5
Datum: 20. 2. 2020

Zadeva: Odgovor na Vprašanja in pobudi državnega svetnika dr. Matjaža Gamsa glede Predloga zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki je v pripravi na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport

Zveza: vaš dopis št. 630-01-1/2020/3 z dne 22. 1. 2020

Spoštovani!

Državni svet Republike Slovenije je na 25. seji, dne 22. 1. 2020 obravnaval in podprl Vprašanja in pobudi državnega svetnika dr. Matjaža Gamsa glede Predloga zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki je v pripravi na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport. Na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ) smo vprašanja in pobudi preučili in v nadaljevanju nanje podajamo naše odgovore. Še pred tem pa opozarjamo, da se je Državni zbor Republike Slovenije dne 29. 1. 2020 seznanil z odstopno izjavo predsednika vlade g. Marjana Šarca, s čimer je prenehal mandat vladi, ki do imenovanja nove opravlja zgolj tekoče posle. S tem je prenehala tudi pristojnost vlade za obravnavanje zakonskih predlogov, kar v praksi pomeni, da niti vlada niti ministrstvo nimata več pristojnosti za vodenje postopkov za njegov sprejem. Kljub temu pa v točkah, kjer je to mogoče odgovarjamo na vprašanja in pobudi državnega svetnika prof. dr. Matjaža Gamsa.

1. Kakšna je predvidena nadaljnja časovnica priprave in sprejema Predloga zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (v nadaljevanju: ZZRID), ki je trenutno v pripravi na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport?

Glede na dejstvo, da vlada opravlja zgolj tekoče posle, je nemogoče predvideti nadaljnjo usodo zakonskega predloga in s tem povezano časovnico postopkov. MIZŠ sicer pripravlja nekatere nomotehnične popravke teksta, vendar to za proces sprejemanja zakona do vzpostavitve nove, polnomočne vlade, ni ključno.

2. Ali drži, da so bile v osnovno različico predloga ZZRID po opravljeni javni razpravi, ki je potekala od 18. aprila do sredine maja 2019, v predlog zakona res vnesene spremembe, ki se jih omenja v javno izraženih pripombah strokovne javnosti s področja raziskovanja k predlogu ZZRID (podrobneje v prilogah) in ki lahko po njenem mnenju vodijo do:

- **podržavljanja lastnine raziskovalnih inštitutov;**
- **neutemeljenega razlikovanja med inštituti in fakultetami glede posameznih elementov svojega delovanja;**
- **še večjih razlik med zaposlenimi pri opravljanju primerljivih del na področju raziskovanja (npr. med zaposlenimi s statusom raziskovalcev in zaposlenimi s statusom profesorja na fakulteti);**
- **sistematičnega slabšanja statusa raziskovalcev;**
- **diskriminatornega obveznega upokojevanja starejših raziskovalcev po 65. letu starosti itd.?**

Javna razprava je v ciklu priprave vsakega zakonodajnega predloga namenjena temu, da se s kar se da širokega nabora različnih deležnikov pridobi relevantna mnenja glede predlaganih rešitev. Zato je pričakovati, da se tekst predloga zakona na podlagi pridobljenih mnenj v javni razpravi še enkrat pregleda in dopolni na način, da se kar v največji možni meri upošteva dobljene predloge, hkrati pa ohrani zamišljeno smer urejanja tematike.

Tekom javne razprave smo prejeli 61 pripomb različnih deležnikov, po poteku roka pa še dodatnih 5 pripomb/mnenj. Na MIZŠ smo vse predloge preučili in jih poskušali kar v največji možni meri upoštevati.

Po opravljeni javni razpravi se je nadaljevalo delo v okviru delovne skupine, ki je pripravljala že prvotni predlog, ter neformalno usklajevanje s ključnimi resorji (Ministrstvo za finance in Ministrstvo za javno upravo). Na podlagi tega je bila pripravljena nova verzija zakonskega predloga, ki naj bi bilo posredovana v formalno medresorsko usklajevanje, do česar pa zaradi navedenega odstopa vlade ni prišlo.

V spremembah predloga zakona (po javni obravnavi) ni prišlo do sprememb v smeri »podržavljanja premoženja javnih raziskovalnih zavodov (v nadaljevanju: JRZ)«. Mnenje, ki se ustvarja v javnosti je namreč napačno v izhodišču. Skladno z veljavno zakonodajo je Republika Slovenija lastnik premoženja javnih zavodov, ki ga imajo le-ti v upravljanju. Zato se s predlogom zakona glede na obstoječe stanje ne bi nič spremenilo. Dejstvo je, da je predlog zakona, ki je šel v javno obravnavo vseboval tudi člen (58. člen), ki govori o JRZ kot lastnikih premoženja, ki ga imajo sedaj v upravljanju, kar pa je bilo po usklajevanju z omenjenima resorjema umaknjeno. Tako ostaja stanje takšno kot trenutno je in se glede tega v nobeni točki ne spreminja.

Namen zakonskega predloga je bil v največji možni meri poenotiti pogoje za raziskovalno dejavnost ne glede na kraj izvajanja – univerze ali JRZ. Zato se ne moremo strinjati z oceno, da so bili elementi razlikovanja med tipoma raziskovalnih organizacij vneseni z namenom preferiranja enega ali drugega tipa. Ravno tako ne najdemo elementov, ki bi »sistematično poslabševali status raziskovalcev«. Dejstvo je, da smo pri pripravi zakonskega predloga zasledovali ravno obratni cilj, kar smo po našem prepričanju dosegli predvsem s:

- stimulativnim nagrajevanjem raziskovalcev (do dvokratnika osnovne plače);
- fleksibilnejšim in bolj avtonomnim določanjem raziskovalnih vsebin s poudarkom na dolgoročnih raziskovalnih aktivnostih;
- zakonsko določeno rastjo sredstev za znanstvenoraziskovalno dejavnost;
- ureditve obdavčitve raziskovalcev v primeru gostovanja v tujini;
- mirovanje pravic v primeru sobotnega leta;
- opredelitev okvirja za investicije v raziskovalno infrastrukturo.

Nikakor pa se ne moremo strinjati s stališčem glede »prisilnega upokojevanja raziskovalcev po 65. letu starosti«. Omenjeno trditev razumemo celo kot namerno zavajanje v medijih, saj nikjer v zakonu ni takšne dikcije, niti to ni bil namen pripravljavcev zakonskega predloga. Kar je bilo določeno v zakonskem predlogu je to, da raziskovalci po izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino ne morejo več na razpisih Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (v nadaljevanju: ARRS) kandidirati kot vodje raziskovalnih programov ali projektov. Hkrati je bilo določeno, da kljub izpolnitvi pogoja iz prejšnjega stavka, nadaljujejo z vodenjem programov ali projektov do njihovega zaključka. Potem so lahko zaposleni kot raziskovalci na projektih/programih, ki jih vodijo mlajši raziskovalci in sicer do 50 % polnega delovnega časa na programih/projektih financiranih iz državnega proračuna. Hkrati je potrebno izpostaviti, da argument glede »upokojevanja« ne zdrži tudi zato, ker lahko raziskovalci, ne glede na starost delujejo tudi kot vodje projektov pri vseh aktivnostih, razen omenjenih dveh, kar zajema predvsem:

- projekte z gospodarstvom/uporabniki;
- mednarodne projekte – predvsem projekti centralnih programov EU;

Glede na to, da gre skladno z izpostavljenimi argumenti za najboljše in najprodornejše raziskovalce verjamemo, da so konkurenčni za pridobivanje projektov iz zelo različnih virov in predstavljajo instrumenti ARRS zgolj enega od njih. Kljub povedanemu pa je potrebno izpostaviti, da predlagana rešitev ni bila dokončna in je bila pripravljena zgolj na ravni predloga za nadaljnjo diskusijo.

3. Ali je predvideno, da se bo, na podlagi vprašanja pod točko 2. navedenih pomislekov in pripomb strokovne javnosti s področja raziskovanja, pred obravnavo predloga zakona na Vladi Republike Slovenije izvedlo še kakšna dodatna posvetovanja in usklajevanja o naknadno spremenjeni vsebini predloga zakona s širšo strokovno javnostjo s področja raziskovanja (npr. Znanstvenim svetom Instituta »Jožef Stefan«, Znanstvenim svetom Kemijskega inštituta, Koordinacijo samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije (KORIS) idr.) in na kakšen način naj bi bilo slednje izvedeno?

Skladno z uvodnim pojasnilom na zastavljeno vprašanje v tem trenutku ni mogoče odgovoriti. Vlada Republike Slovenije namreč opravlja samo tekoče posle in sprejemanje zakonskih predlogov ne sodi v ta okvir. Kakšen bo nadaljnji potek priprave in sprejemanja zakonodaje je tako odvisno od političnega konteksta, ki ga trenutno ni mogoče predvideti. Zato v tem trenutku niti ni mogoče odgovoriti na pobudi, ki ju podaja državni svetnik prof. dr. Matjaž Gams.

S spoštovanjem,

dr. Jernej Pikalo
MINISTER